

експерта / авт.-уклад.: Л. М. Головченко, А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. Х. : Право, 2016. 928 с.

3. Винберг А. И., Шавер Б. М. Криминалистика. М., 1949. 272 с.

4. Черенков А. М. Розслідування декларування недостовірної інформації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Київ, 2020. 19 с.

5. Дударець Р. М. Розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.09. Київ, 2019. 269 с.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> (дата звернення 28 лютого 2020 р.)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИСУТНОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ОСІБ, ЧИЇ ПРАВА ТА ЗАКОННІ ІНТЕРЕСИ МОЖУТЬ БУТИ ОБМЕЖЕНІ АБО ПОРУШЕНІ

Лучко О. А.

*викладач циклу загально-правових дисциплін
Державної установи «Криворізька академія патрульної поліції»
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

Однією із гарантій забезпечення прав осіб під час проведення слідчих (розшукових) дій є закріплення у ч. 3 ст. 223 КПК України (далі – КПК) серед загальних вимог до їх проведення вжиття належних заходів слідчим, прокурором для забезпечення присутності під час їх проведення осіб, чий права та інтереси можуть бути обмежені або порушені.

Законом України № 2213-VIII від 16.11.2017 року КПК було доповнено таким учасником кримінального провадження, як інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування [1]. До таких осіб під час проведення огляду можна віднести осіб, щодо майна яких проводиться огляд (власники, користувачі).

Крім загальної норми, обов'язок забезпечення присутності осіб, чий права та законні інтереси можуть бути обмежені чи порушені, закріплені і у спеціальній нормі щодо проведення обшуку житла чи іншого

володіння особи, в саме у ч. 1 ст. 236 КПК, за правилами якого проводиться і його огляд.

В юридичній науці деякі науковці висловлюючись з цього приводу, наголошують на необхідність скасування даної норми. Так, на думку А.М. Лазебного, в КПК необхідно скасувати вимогу щодо вжиття слідчим, прокурором належних заходів для забезпечення присутності під час проведення огляду місця події осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Це на його думку вплине на його оперативність [2, с. 235].

Скасувати дану норму на теперішній час є неможливим. Окрім закріплення вказаної вимоги у національному кримінальному процесуальному законодавстві, на обов'язок забезпечення присутності осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені під час проведення огляду, наголошує і Європейський Суд з прав людини (далі ЄСПЛ) у своєму рішенні від 23.01.2014 року (справа «East/West Alliance Limited» проти України», заява № 19336/04). Так, через те, що 30 березня 2001 року податкова міліція провела огляд місця події, на аеродромі у м. Узин та в аеропорті м. Черкаси, під час якого вилучила шість літаків Ан-28 та вісім Л-410, не забезпечивши при цьому присутність представника підприємства-заявника, і позбавивши його можливість заявляти заяви і клопотання під час його проведення, ЄСПЛ дійшов до висновку, що підприємство-заявник було позбавлене належних йому літаків у надзвичайно свавільний спосіб, всупереч принципів верховенства права [3].

Вважаємо, що в практичній діяльності з реалізацією обов'язку щодо забезпечення присутності під час огляду осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені можуть виникнути проблеми, зокрема, процес забезпечення присутності таких осіб не дасть можливість провести огляд своєчасно та невідкладно. Особливу складність в цій частині викликають випадки проведення так званого «невідкладного огляду». Так, у ч. 3 ст. 233 КПК закріплені невідкладні випадки, за яких можна увійти до житла чи іншого володіння особи та провести у них огляд чи обшук без дозволу власника чи ухвали слідчого судді, а саме у випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей чи майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

Зауважимо, що у кримінальному процесуальному законодавстві передбачено лише процедура узаконення факту проникнення до житла

чи іншого володіння особи у якому було здійснено обшук чи огляд, звертаючись з клопотання до слідчого судді після їх проведення («постфактум»). Однак, в КПК не передбачено обов'язку уповноважених на проведення огляду осіб на сповіщення особам, щодо майна яких було проведено огляд про обмеження чи порушення конституційних прав, з можливістю оскарження таких дій. Про необхідність сповіщення особи, в житлі чи іншому володінні якої було проведено обшук, про розгляд клопотання слідчого чи прокурора до слідчого судді, про проведення обшуку в невідкладних випадках, коли слідча дія була проведена до постановлення ухвали слідчого судді, про можливість брати участь у розгляді такого клопотання і у такий спосіб захистити свої права та інтереси, наголошувала у своєму дисертаційному дослідженні І.В. Вегера-Іжевська [4, с. 6]. Підтримуючи дану позицію, пропонуємо передбачити у КПК обов'язок про сповіщення особам, чії права і інтереси можуть бути порушені під час огляду про його проведення незалежно від наявності юридичних на це підстав (наприклад наявність ухвали слідчого судді на огляд). Це сприятиме посиленню гарантій щодо захисту законних інтересів особи.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування : Закон України від 16.11.2017 р. № 2213-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2213-19#Text_
2. Лазебний А.М., Бичок Т.П. Огляд місця події (правові, організаційні та техніко – криміналістичні проблеми). *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. Вип. 1–2 (10–11). 2018. С. 228–236.
3. Рішення Європейського Суду з прав людини від 23.01.2014 року : Справа «East/West Alliance Limited» проти України». Заява № 19336/04. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_994#Text.4.
4. Вегера-Іжевська І.В. Забезпечення права на недоторканість житла чи іншого володіння особи в кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2018. 22 с.